

SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17

Naročnina četrtletno 15 din

za pol leta 30 din

za vse leto 60 din

Posamezne številke 1.50 din

V zamejstvu celoletna naročnina 90 din

Ljubljana, 28. aprila 1939.

Upravništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta 17

Poštočekovni račun:

Ljubljana št. 16.176

Rokopisov ne vračamo

Oglasi po tarifu

Tiska Zadruga tiskarna (M. Blejec) v Ljubljani

Ob zatonu ilirizma

Odkar je tako imenovano jugoslovenstvo dobilo moč nad upravo države brez vsake omejitve, se je potvarjala resnica o prizadevanju južnih Slovanov po skupni državi tem bolj, čim močnejši pritisk je to jugoslovenstvo izvajalo. Med njihove potvorbe spada tudi neresnica, da je misel o enotnem jugoslovenskem narodu z enim jezikom in enim oficialnim knjištvom ali vsaj knjižnim jezikom že mnogo pred vojno doživela širok razmah med južnimi Slovani. Ni jim bilo dovolj, da so nazore posameznikov ali tudi nekkih struj v vseh odtenkih ilirizma obesili na največji zvon, temveč so tem strujam ali posameznikom, ki sicer v političnem življenju širokih narodnih slojev niso igrali vodilne vloge, to vlogo vendarle prisojali. Danes, ko dovolj poznamo obseg in pomen ilirskega gibanja kot specifično le za bansko Hrvaško pomembnega gibanja, in tudi vzroke, ki so vodili do njegovega končnega poraza, je politično jugoslovenstvo z zgodovinskimi spričevali v rokah le malovredna menica.

Zato je dobro in prav, da se njihove potvorbe rušijo prav z zgodovinskimi spričevali, z zgodovinsko resnico. Tako je zgodovinska resnica, da so Srbi v avstrijski monarhiji prav do svetovne vojne, razen nekaj izjem, dosledno odklanjali ilirizem v tej ali oni obliki. »Hrvatski dnevnik«, glasilo hrvaške kmečke stranke, je zato z vso pravico kar v dveh sestavkih dne 13. in 14. aprila letos opozoril in spomnil jugoslovensko usmerjene Srbe na njihovo zgodovino v banski Hrvaški. V prvem sestavku obravnava program Srbske samostalne stranke, ki si ga je nanovo izdelala leta 1902. Ta stranka je v tem času zbrala pod svoje okrilje največ Srbov iz banovinske Hrvaške. V prvi točki njenega programa je stalo: Ker se ima srbski narod za popolnoma ravnopravnega z narodom hrvaškim, bo Srbska samostalna stranka zastopala in branila srbsko narodno individualnost in pravico srbskega naroda do avtonomije naše srbske pravoslavne vere in šole na zgodovinski osnovi. — Ostale točke obravnavajo podrobneje narodne, jezikovne, kulturne in cerkvene zahteve, ki vse temeljijo na izhodni prvi točki. V svoji programski zahtevi je šla Samostojna stranka celo tako daleč, da je pri bodoči reviziji ogrsko-hrvaške nagodbe hotela imeti v njo vneseno zahtevo, da je srbski narod in jezik enakopraven s hrvaškim. Njen kulturni in gospodarski program je zahteval ustanovitev lastnih kulturnih in gospodarskih organizacij. — Tedaj o kakem narodnem, političnem in kulturnem ilirizmu v programu ni bilo niti sledu! — Prav tako je srbsko glasilo »Novi Srbobran« leta 1905., torej na pragu srbsko-hrvaškega zblizanja, napisalo tole: Tisti Hrvati, ki izpovedujejo načelo narodnega dualizma, morajo ipso facto priznati, ako odkrito hočejo sporazum, misel narodne enakopravnosti. Oni drugi, ki verujejo v narodno enotnost Srbov in Hrvatov, morajo vendar dopustiti, da obstajata dve zasebni zgodovinsko politični organizaciji, srbska in hrvaška, in pri logični uporabi svojih miselnih nazorov ne smejo trpeti, če spet le odkrito želijo sporazum, podrejenosti enega narodnega dela drugemu. A kar je glavno, eni kakor drugi morajo pristati na to, da se načelu enakopravnosti da tudi trdna zakonodajna podlaga, ki izključuje vsak po-

vod za medsebojno nezaupanje. — Torej tudi iz tega sestavka je dovolj jasno in razumljivo spregovoril srbski politični realizem, ki je tedaj zahteval za vsakega — svoje. In vendar vemo, da je ravno politični realizem na obeh straneh, mimo ilirskih, velikohrvaških in velesrbskih prizadev, prinesel prvo dejansko zblizanje med Hrvati in Srbi v banovini, srbsko-hrvaško koalicijo.

Pred 36 leti so torej banovinski Srbi — kakor Srbi v avstrijski monarhiji sploh — imeli vse prej na misli, kakor take vrste jugoslovensko »uedinjenje«, po kakršnem so hrepeneli in ga tudi izvajali v Sloveniji in na Hrvaškem jugosloveni različne zvrsti zadnjih dvajset let. Če je oficialna politika vseh srbskih strank po svetovni vojni sprejela načelo narodne enotnosti in jo izvedla v državni organizaciji Jugoslavije s pomočjo hrvaške in slovenske manjšine — ljudske manjšine! — so stvarna dejstva z načini upravljanja države pokazala dovolj jasno, komu je služilo praktično izvedeno ilirstvo in kakšni so njegovi sadovi. Ni slučaj, da so srbske kolikor toliko demokratične narodne sile s sprejetjem ilirstva prišle v položaj, da so hočeš nočeš pomagale razorožiti demokracijo v državi in jo izročile reakcionarnim silam absolutizma, ki je začel ogražati srbsko narodno jedro sama.

In prav našim domačim prisklednikom »uedinjenja« bo treba korenito še izprašati vest, zakaj spričo današnjih svetovno političnih zmed in ne-

Jože:

Slovensko vprašanje . . .

Priobčujemo radi ta dopis slovenskega razumnika, živečega med Hrvati, ker nam na promikav način kaže na tisti del našega narodnega vprašanja, ki tako radi pozabljamo nanj.

Ured.

Boril sem se 4 leta na bojiščih za slovensko vprašanje v bivši Avstro-Ogrski državi.

Po rojstvu SHS države nastanil sem se na levem bregu Sotle in nekoliko niže od tam živim že 20 let, — v sredini hrvaškega vprašanja.

V moji okolici živi okrog 200 slovenskih družin. Govorimo, pojemo in kolnemo slovensko. Hrvatje nas razumejo, samo nas ne razumejo slovenski odpadniki in odpadnice, ki so večji Hrvati od samega Starčevića. Slovenske povezanosti med nami ni: nimamo društva, ki bi nas kulturno, prosvetno, gospodarsko in politično družilo. Na tisoče Slovencev bega med Hrvati; človek se poniža kot pes, pozabi, da je brat Hrvat, govori spakedrano, da se mu smeje Slovenec in Hrvat. Zaradi tega imamo pridevek »bedasti Křanjac«, ki nima svojega narodnega ponosa in zavesti. To so naši delavci, služkinje in »inteligence«. Seveda najdemo med njimi krasnih izjem, ali večina teh je brez narodnega slovenskega ponosa . . .

Vseh 20 let po »osvobojenju« živim v takem ozračju in vsak dan primerjam slovensko vprašanje s hrvaškim vprašanjem, pa me je sram . . .

Sram me je, da je slovenski človek tako hlapčevsko vzgojen, večkrat še zraven potuhnjen in pokvarjen, kadar išče kruha in če ga že ima. Sram me je, ker nismo krivi za to mi mali pritenci. Sram me je, ker je temu kriv naš rodni dom, rojstna hiša, prosvetni dom, cerkev, šola, javna in politična zborovanja, vodeči možje, Mojze-i slovenskega naroda!

Slovenstvo se premalo naglašja v Jugoslaviji, in danes se hoče poleg hrvaškega vprašanja rešiti tudi slovensko vprašanje, pa nihče ne ve, koliko

varnosti preprosti in socialno šibkejši naš človek ni notranje tako trden in zbran, kakor bi bil in moral biti, če bi toliko let ne bili dušili njegovega glasu, ki je zahteval, da se na svoji zemlji čuti tudi zares svoj gospod. Kajti zavedati se je treba, da se državno politični čut in zavest slovenskega ljudstva da osnovati do polnosti le iz tistih osnov, iz katerih je rastlo nekoč njegovo narodno prebujenje: iz avtonomnosti lastnega jezika, kulture in pisma, ki jih je treba razširiti še v pravno, gospodarsko in socialno območje narodnega življenja z vsemi nasledki.

Ne bojmo se torej, napraviti v vsej naši miselnosti potrebne revizije v smeri slovenskega narodnega programa! Ta obrat v nas mora biti zares revolucionaren, popoln na podlagi vseh bridkihkušenj zadnjega desetletja v notranji politiki in zadnjih dejstev v svetovni politiki. Nove številne zunanje nevarnosti bomo bolje in krepkeje premagovali le z razširitvijo in poglobitvijo našega narodnega čustvovanja in zavesti — v socialno-gospodarski smeri.

Tako prečiščeni in okrepljeni bomo šele prav zmogli svoj delež pri postavitvi nove, boljše jugoslovenske državnosti, take, ki bo vsako nepotrebno majoriziranje enega naroda nad drugim izključevala že vnaprej in s tem preprečevala nepotrebno razsipanje narodnih sil v medsebojnem trenju in boju navznoter. Ljudje pa, ki so tako radi in tako lahko čut ustavnosti in enakopravnosti zamenjali z načini nasilja, bodo šele poslej izključeni iz narodne sredine kot temni politični akterji.

Slovencev se nahaja onstran Sotle, a dobro vemo, koliko se nahaja Srbov onstran Drine. Kdo zastopa Slovence pri reševanju hrvaškega vprašanja? Slovence v dravski in hrvaški banovinah? Kramerjeva politika je poznala skozi 20 let samo »jugoslovensko« politiko.

Ko se je 10. IV. 1929 osnoval v Zagrebu klub SKAS-a, tedaj se je začelo razvijati društveno življenje med zagrebškimi Slovenci v hitrejšem tempu, vendar ne pomeni to družabno življenje za slovenski narod popolnoma nič, ker je plaho, med štirimi stenami. Samo zagrebških Slovencev je blizu 40.000, a kje so njihove kulturne institucije: šole, prosvetni domovi, kje gospodarske ustanove, zadruge, posojilnice? Nedeljska pridiga, kakšna diletantovska igra in kakšno predavanje je vsa slovenska narodna moč v Zagrebu in savski banovini, in tako je povsod v državi, kjer žive Slovenci izven dravske banovine. Reci-mo v Zagrebu žive danes tri slovenska društva: deklško, Slomškovo in Narodni dom, ki nimajo nobene skupnosti, nikjer ne nastopajo kot narod, kot gibanje; nastopajo kot društvo le pri igri in pri pijači.

Vpliv iz dravske banovine se čuti samo malo pri verskih zadevah, nekoliko pri prosvetnih; pri narodnih (političnih), kulturnih in gospodarskih pa prav nič. Ako smo narod in ako hočemo, da bo ta narod povezan in da bo igral v državi kakšno vlogo, potem se učimo te povezanosti pri Judih, Madžarih, Nemcih, pa tudi pri Srbih. Mi, ki živimo leta in leta izven okvira dravske banovine, ali izven »slovenskega naroda«, hudo čutimo, da se domovina za nas prav nič ne briga, da se za naš ponos ne zavzema, in tako smo ostali brez oslonca v kulturnih in narodnih stvareh, medtem ko so Hrvatje v tem mnogo agilnejši. O slovenskem vprašanju bi mnogo mogel povedati sam vodja hrvaškega pokreta, ki je sin sloven-

skega očeta, kakor tudi na tisoče slovenskih sinov in hčera, ki se danes bore za hrvaške pravice, slovenske so jim pa smešne. Kaj to pomeni?

Pomeni, da je slovensko vprašanje samo dravsko, vsi ostali Slovenci v državi so pa v drugem kolenu že Hrvatje ali Srbi, ker se že danes po 20 letnem skupnem narodnem življenju mnogo slovenskih deklet, omoženih s Hrvati, več ne šteje za Slovenke niti v govoru niti v ljudskem štetju.

Proti psihozi strahu*

(Dopis)

Več samozavesti in mirnosti.

Ni razumnega človeka, ki ne bi bil bolj ali manj zaskrbljen nad usodo naše zemlje in vse Evrope. Dejanski položaj pa ne opravičuje psihoze strahu, ki vlada pri nas, in še manj njenih tipično slovenskih izrodov. Nikjer menda ni toliko političnih jasnovidcev, ko pri nas, ki slišijo travo rasti in so natančno in nepristransko pretehtali, katera usoda nas neizbežno čaka. Mi Slovenci in naša država smo seveda samo predmet v računih tujih sil in ne ostaja nam nič drugega, ko mirno čakati, kaj bodo drugi glede nas sklenili. Samo iz te sramotne pasivnosti je razumljivo, da mirno gledamo in dopuščamo, da tuji in plačani domači nasprotniki širijo vesti, ko da bi bila usoda slovenske zemlje že zapečateni. Povsod drugod bi takim ljudem zagodli, da bi jih minilo veselje do takega posla, le pri nas najdejo vedno nekaj tepecev, ki poslušajo njih razodetje.

Zal tudi naše razumništvo ni vselej na mestu. Če sedi v družbi slovenskih meščanskih ljudi, ti mora v glavi brniti od samih modrosti, ki jih slišiš in ki so seveda vse oprte na najboljše viře. Čudno je le to, da tega, kar je najbližje, najverjetnejše, najpreprostejše, ti modrijani ne vidijo. Menda je tudi v političnem življenju tako, da najpreprostejšo resnico človek najteže dojame.

Mirna, stvarna presoja položaja je v teh časih živčne napetosti bolj ko vse drugo potrebna. Že dosedanje izkušnje bi nas morale poučiti, koliko nepotrebnega strahu smo preživeli v polpreteklem času.

Veliki preokret.

Priključitev Avstrije k Nemčiji je zrušila ravnotežje političnih sil v Srednji Evropi. Noben resen politik si ni mogel biti na nejasnem o daljnosežnih nasledkih tega dogodka. Češko vprašanje je stopilo iznenada v svojo težo v ospredje. A že takrat je bil strah pred neposredno ogroženostjo naše zemlje neosnovan, saj je pomenila priključitev Avstrije že dovolj težko preizkušnjo zaveznike obeh držav osi. Razumljivo je, da je po usodi, ki je zadela Češko, dosegla politična negotovost pri nas svoj vrhunec, dasi nam ni pretela neposredna nevarnost in ni bilo treba, da smo v tako hudi meri izgubili živce. Prišel pa je potem veliki, zgodovinski preokret v angleški politiki, čigar daljnosežnega pomena menda le še nismo dovolj globoko dojeli. Po odločitvi Poljske, opredelitvi Amerike, Rusije, Romunije in Turčije se je položaj in razmerje političnih sil na mah do osnov spremenilo. Zdi se,

* Sestavek smo prejeli pred zadnjimi dogodki, ki v veliki meri potrjujejo te misli. — Uredništvo.

Slovenski narod nima volje ne smisla, da bi se po vodečih svojih ljudeh zavzemal za svoje posamezne raztresene Slovence ali korporacije izven dravske banovine.

Z uvodnim člankarjem v »Sloveniji« od 24. IV. 1939 končujem: »Vse bolj ko veliki narodi bi se morali brigati za slehernega rojaka za mejo in v državi onstran Sotle...«

da smo še vse premalo pretehtali usodno težo teh dogodkov.

Zamenjava vlog.

Videz je skoraj, kakor bi bila oba tabora zamenjala svoji vlogi. Diktatorski državi sta se čutili na mah življenjsko ogroženi, in vsa njiju politika izza teh dogodkov je narekovana od strahu pred obkolitvijo. Vseeno je, če je nastajajoča koalicija zgolj obrambnega značaja, odločilno ni, kar dopoveduješ nasprotniku, ampak kako on presoja položaj. Če sta imeli državi osrednje osi res neke velike načrte, Nemčija na vzhodu, Italija v Sredozemlju, potem sta jih gotovo po zadnjih dogodkih postavili za nedoločen čas v ozadje, in vsa njihna skrb je usmerjena na to, prehiteti nasprotnika, preprečiti popolno obkolitev in si pravočasno ustvariti vojaški položaj, da bi lahko vzdržali koncentričen napad koalicije. Dejansko se čutita danes potisnjeni v obrambo, in doba velikih presenečenj in stalne nervoznosti za neke države, se zdi, je pri kraju. Danes lahko trdimo, da v teh razmerah ne bi nobena skupina držav tvegala splošnega spopada, in da je neposredna nevarnost za svetovno vojno minila.

Vojne za zdaj ne bo.

Radi govorimo o dinamični sili fašističnih držav, ki iz sebe rodi vedno nove mogočnosti mednarodnih sporov in lahko proti računom njihovega vodstva izzove spopad z nasprotnikom. Tudi ta govornica spada do neke meje med politična strašila. Pomirjenje sveta gotovo ne more izhajati iz ideoloških osnov, kakor je fašistična, a težko je odrekati odgovornim državnikom obeh avtoritarnih velesil sposobnost realnega presojanja položaja. Dokazali so, da znajo prav dobro preračunati svoje politične ukrepe in akcije in z majhnim tveganjem doseči velike uspehe. Ni tu beseda o tem, kaj je državniška daljnovidnost. Upravičeno lahko domnevamo, da Italija in Nemčija pri svojih političnih akcijah nista nikdar računali na svetovno vojno in da je nikdar ne bi iverjali. Oboroževanje in krepke besede so od nekdanj služile kot sredstvo političnega pritiska in strahovanja političnega nasprotnika. Čim večja postaja tveganost vojne, tem dalje proč smo od nje. Višek vojne nevarnosti smo že davno prekoračili. Če je res kaka država imela velike osvajaalne in napadalne namene, potem je uro zamudila. Opredelitev Amerike in Rusije za zahodne velesile je tako mogočno dejstvo, da bi bilo od strani osrednjih sil blazno početje, sprožiti v takem položaju svetovni konflikt. V današnjem položaju se bosta Nemčija in Italija za vsako ceno izognili spopada z Anglijo in njenimi zavezniki.

šek učitelj glasbe na glavni šoli v Ljubljani. Po kongresu je začutilo ljubljansko občinstvo, razvajeno in nasičeno tuje muzike vso provincialno puščobo. Glasbene razmere Filharmonične družbe so šle rakovo pot, glasbena učilnica je že leta 1926. utihnila, z njo pa tudi okus in zanimanje občinstva. 1828 so se zaprla vrata stanovskega gledališča.

Kamilov učitelj je bil njegov oče Kašpar, glasbene nauke je nadaljeval na Dunaju. V mladem glasbeniku se je zgodaj pojavila težnja po lastnem ustvarjanju. Obilica nemških in slovenskih kompozicij, večinoma v osnutkih in neobjavljenih, izpričuje Maškov skladateljski dar. (Vokalna maša v D-duru, uvertira k melodrami »Judith«, fantazija za melofon in klavir, divertimento za 2 violi, 3 violončela in kontrabas, ofertorij za bas in orgle: »O Deus, ego amo te«, nedovršeni oratorij: »Die Könige von Israel«, 62 pesmi, dve tretjini na slovenski tekst). Kot učitelj na c. kr. glasbeni šoli v Ljubljani, kjer je nasledil svojega očeta, je pričel izdajati glasbeni mesečnik »Cecilijo« (1854) za organiste in učitelje. 16 snopičev prvega zvezka ima več poučnih sestavkov o pouku petja na ljudskih šolah, prostem preludiranju, odlomke o harmoniji in življenjske pisne črtice slavnih cerkvenih skladateljev. V drugem zvezku (2 snopiča v Maškovi uredbi) se ti sestavki nadaljujejo in izpopolnjujejo s praktičnimi navodili za organiste, o vzdrževanju in izdelavi orgel in prinašajo početke našega glasbenega slovarja. V svojih sestavkih se je prvič spomnil Gallusa, češ »Da glas preroka v domovini često brez odmeva utihne«. 1858 je v mesečnem zboru kot član Filharmonične družbe predaval s priznanjem o slovenski narodni pesmi, za

Modno blago

Nogavice, rokavice, vsakovrstno damsko in moško perilo, žepni robci, brisače, ščetke, krojaške in šiviljske potrebščine kupite

n a j u g o d n e j e p r i

Petelinc, Ljubljana

ob vodi, blizu Prešernovega spomenika

S tem lahko računamo kot z dejstvom. Nevarnost presenečenj bi obstajala samo tam, kjer bi država-napadalca lahko računala na nevtralnost velesil. Takih šibkih točk pa na evropskem zemljevidu ne vidimo več. Zato moramo računati, da bomo v bližnji prihodnosti slišali krepke izjave za mir in tudi predloge za njegovo zavarovanje, ne glede na to, kakšne načrte so neke države pred nedavnim še imele in kakšne imajo za prihodnost.

Položaj Jugoslavije.

Vse ravnanje osrednjih sil moramo torej danes presojati z vidika, da hočejo na vsak način preprečiti popolno obkolitev po veliki koaliciji in si na Balkanu zavarovati hrbet, da se hočejo pri tem brezpogojno izogniti spopada s to koalicijo in pridobiti na času, da z vztrajnimi in načrtnimi diplomatskimi in propagandnimi akcijami zrahljajo obroč okrog sebe in ustvarijo ugodnejši položaj za svoje politične račune. Potemtakem moremo računati na neko dobo miru, ki bo seveda pomenil za prizadete države samo začasn odih. Diplomatski boj in politična propaganda in priprava pa se bodo nadaljevali na obeh straneh. Jugoslavija in Bolgarija stojita danes v ospredju diplomatskih prizadevanj obeh tabrov, zlasti še prizadevanj Italije in Nemčije, da ju pridobita za svoje načrte. Osrednji velesili bosta na vse načine skušali preprečiti, da bi se obkoljevalni obroč na Balkanu sklenil. Kake aspiracije na naše državno ozemlje ne obstajajo danes nikjer. Saj bi morale nujno izzvati to, česar se vsi bojijo: splošno vojno. Politike Italije in Nemčije nasproti Jugoslaviji zato ne moremo presojati z vidika kakih osvajaalnih namenov, ampak z vidika, da jo pritegneta politično in gospodarsko čim bolj nase in si zagotovita zanesljiva poroštva prijateljske nevtralnosti. S tega stališča moramo tudi presojati prizadevanje Italije za zblizanje med nami in Madžarsko. Prijateljska in neokrnjena Jugoslavija je danes popolnoma v skladu s političnim konceptom Italije. Ne pozabljajmo, da obstajajo lahko med najožjimi zavezniki še vedno kaki posebni politični računi. Morda smo se preveč zagrizli v misel, da so osrednje države tiste, ki hočejo za vsako ceno imeti pristo pot do mej, kjer lahko napadejo glavnega nasprotnika. Taka prizadevanja so razumljiva do-

katero se je poleg Prešernovih poezij najbolj zanimal. Neprestana borba za obstanek, prenapeta delavnost in nepokojnost so izpodkopale Maškovo po naravi slabotno zdravje, da je izhiral šele 28 let star.

Anton Hajdrih (1842—1878)

je bil prvotno namenjen za duhovski stan. Močno napeta bohemski narava, izrazito glasbeno nadarjena, ni mogla prenašati ne suhoparnega dogmatičnega ozračja šenklaške bogoslovnice, niti ljubljanskega družabnega in kulturnega mrtvila. Pri Gregorju Riharju in Kamilu Mašku je dobival začetne glasbene nauke. Njegovo posebno nagnjenje k skladanju, lep doneč bariton in živa bohemski razgibanost so ga gnale v svet. Bogoslovni je dal slovo in se napotil na konservatorij v Prago. Življenje velemesta pa mu je bolj škodilo nego koristilo. Hajdrihovo sledečo trnjevo pot po slovenski domovini spremlja očita tragična poteza: popolno nerazumevanje in nebržnost za realne zahteve življenja. Vse ugodnosti je z nekim bolnim prezirom odklanjal v skritem odboru do koristnostno misleče družbe, ki ima redoma bohema-poeta za manj vrednega zamudo. Da je imel mladi Hajdrih pravega mentorja, ki bi bil znal dvigniti njegov veliki talent do pomembnejšega ustvarjanja, bi nam bil ta duh ustvaril monumentalna dela. Tako pa se je njegova nebrzdana sila v tedanjih utilitarnih, čitalniško malostnih emocijah razkrojila v majhna sunkovita doživljanja, v katerih so si tako radi ugajali rodoljubi tiste dobe. V neprestani opoziciji z razmerami, nezadovoljen sam s seboj, je Hajdrih v družbi čitalniških prijateljev, ki so le jemali, prerano iz-

Pesem slovenskega preporoda

(H koncertu Akademskega pevskega zbora
v Ljubljani 3. IV. 1939)

(Nadaljevanje.)

Kamil Mašek (1850—1859)

je potomec sodobno slovitih poklicnih čeških glasbenikov iz rodovine Maškov. Kamilov oče Kašpar se je izobraževal pri očetu Vincenciju Mašku, pevovodji cerkve sv. Miklavža v Pragi, dovršil je praški konservatorij, služboval kot carski kapelnik v Rusiji, nato kot kapelnik stanovskega gledališča v Gradcu, kjer je poročil Kamilovo mater, Amalijo Horny, primadono tamkajšnjega gledališča. Pred ljubljanskim kongresom 1820 sta bila zakonca poklicana v stanovsko gledališče v Ljubljani. Tu je prevzel Kašpar Mašek tudi vodstvo Filharmonične družbe. Za časa ljubljanskega kongresa so zahteve razvajenih evropskih samodržcev vsilile takratni Ljubljani neverjetno pompozno glasbeno življenje. Poleg nemške opere sta bili pozvani v Ljubljano na kongres italijanski operi iz Milana in Benetk, prišla je tudi polna vojaška kapela polka barona Wimpfena iz Celovca. Poleg stalnih nemških in italijanskih oper in operet so se v obilni meri izvajala dela Beethovna in Haydna. Vse te glasbene prireditve je dirigiral Kašpar Mašek, vodil pa je tudi komorno glasbo v Cojzovi hiši, kjer je ta čas stoloval Metternich. Leta 1822. je postal Kamil Ma-

le, dokler se kdo čuti v premoči, kdor pa se čuti ogrožen, pa si bo samo želel med sabo in nasprotnikom pas nevtralnih držav. Prijateljska nevtralnost je včasih celo več vredna ko odkrito zavezništvo. V tej smeri torej lahko pričakujemo nadaljnjih akcij osrednjih sil. Zavedajmo se pri tem, da noben političen račun ni povsem zanesljiv. Mi se zanašamo na državniško modrost naših državnih krmilarjev, da bodo vodili tako politiko, ki bo služila utrjevanju političnega položaja in neodvisnosti naše države in bo v skladu z mišljenjem in čustvovanjem njenega prebivalstva.

Naša glavna skrb.

Politični položaj torej nikakor ne opravičuje pretirane skrbi za neokrnjenost našega državnega ozemlja in prihodnost naše države. Resne nevarnosti za njen obstoj tako dolgo ne bo, dokler je v nas volja in pripravljenost, da skupno branimo njene meje in njeno samostojnost. Edina nevarnost bi nam pretila od notranjih razmer, če bi

se nasprotstva med narodi poostrila in dala povod za vmešavanje tuje države. Zato je naša prihodnost odvisna bolj ko od vsakega zunanjega zavezništva in poročstva od sporazuma med narodi te države, od poštenega, odkritega in trajnega sporazuma na edino mogoči osnovi enakopravnosti vseh državnih narodov. S tega stališča je danes gotovo koristnejše, ko vsa ugibanja, kaj neke velesile proti nam kujejo, da vsi in vsak na svojem mestu storimo, kar se da, da odstranimo ovire resničnega sporazuma in podpremo tiste, ki se zanj prizadevajo. Mnogo pametnejše je tudi, ko živčno napetost z raznimi strahovi stopnjevati, da pomagamo med našim ljudstvom dvigati narodno samozavest, zlasti na naših mejah. Pozdravljati moramo v tem oziru prizadevanja našega obmejnega razumnštva vseh taborov in naziranj, ki je nedavno s »civilno mobilizacijo« za utrditve narodne zavesti v obmejnih krajih pokazalo, kako je treba umeti in uresničevati misel slovenske skupnosti. Naj bi jih Ljubljana posnemala.

Razmerje sil

Švicarski tednik »Die Weltwoche« je priobčil poročilo o »Vojnem potencialu tretjega rajha«. Poročilo poudarja, da se naslanja zgolj na prvovrstne vire, da pa se ogiblje vseh zgolj vojaških števil, ker hoče podati samo stvarno stran vojnega vprašanja. Ta pa je zanesljiva samo v okviru natančno dokazljivega.

Poročilo predpostavlja najprej najneugodnejši primer, da bi bile namreč zahodne sile navezane v vojni same nase. V najvažnejših vojnih proizvodnjah bi bila potem tale podoba (v milijonih ton):

		Nemčija sama	Anglija Francija	Združene države
premog	1955	145.00	255.00	379.00
	1956	158.00	277.50	440.20
	1957	184.50	289.40	444.20
železna ruda	1955	6.04	45.19	51.05
	1956	6.65	46.09	49.40
	1957	8.52	52.64	75.52
suovo železo v 1000 t	1955	12.55	12.25	21.02
	1956	15.30	15.95	30.01
	1957	15.96	16.40	36.61
suovo jeklo v 1000 t	1955	16.10	16.20	55.41
	1956	19.17	18.04	46.81
	1957	19.85	20.86	49.51

Te številke kažejo pravi položaj Nemčije, a zlasti še, da je vsaka mogočnost povečanja že pred vojno izčrpana.

Še jasnejša pa postane slika, če se primerja uvoz in izvoz.

Nemčija je uvažala rud l. 1955 14.07, l. 1956 18.47 in l. 1957 že 20.62 milijonov ton. Francija pa je izvažala v isti dobi 17.02 — 18.25 — 19.52 milijonov ton.

Pšenice je pridelala Nemčija v tisočih ton leta 1954 5.765, leta 1957 pa samo še 4.490, rži 8.727 naproti 6.762, krušnega žita v celoti 14.492 v letu 1954 in samo 11.252 leta 1957. Pridelalek je lanskega leta spet nazadoval. Potreba po uvozu je torej postopno narasla. Uvozni delež za mast znaša zdaj okoli 42% vse potrebe, pri čemer je šteta kitova tolača. Od vseh živil jih je treba uvažati 21%. V

črpal svoje moči. Kakor tačas premnogo močno napetih, živo talentiranih a prerano izgorelih slovenskih kulturnih delavcev ga je pobrala jetika. Njegove pesmi odlikuje živa, izrazna močna melodična črta, jasen, preprost stavek, ozek, dostikrat skoraj preskop osnutek. Po plastiki izraza, intimnosti in skriti bolesti bi smeli Hajdrihov ton primerjati tonu Simona Jenka, ki so Hajdrihu posebno prijali. Njegove ustvaritve »Mladini«, »Pod oknom«, »Jadransko morje«, »Slabo sveča je brlela«, »Heregovska«, ki jih je minuli pevski rod skozi desetletja prepeval kot naše najbolj iskrene pesmi, ne bodo utihnile, dokler bo prepeval slovenski rod.

Anton Nedvėd (1828—1896)

Za slovenski glasbeni preporod in nastopajočo čitalniško dobo je po prvih mogočno razgibanih početkih napočil čas umirjenja, stvarnejše struje reakcije, ki je zahtevala izčiščenja v smeri romantike. Delavca in mentorja, kakršen je bil Stritar na leposlovnem polju, glasbeni preporod Slovincem ni dal. Zato je bilo treba strokovno bolj izvedenih in uglednih osebnosti od domačinov, ker Slovinci svojih prerokov nismo nikdar upoštevali niti poslušali. Rihar, Mašek, Fleišman so v tisti dobi skoraj neopazno in brez pravega pliva izgoreli; morala sta priti Nedvėd in Foerster, da izorjeta Slovincem glasbeno ledino s svojim plodnim ustvarjanjem, vzgojiteljskim in mentorskim delom; da ustvarita glasbeno podlago za nadaljnje samostojno delo. Kar je Foerster v 40 letih ustvaril v naši cerkveni glasbi, to je Nedvėd na podoben, dasi ne tako določen način v 40 letih pripravil v prosvetni glasbeni smeri.

vojni bi bilo treba uvažati še več, ker bi velik del proizvajajočih moči odpadel. Zmanjšanje za prebivalstvo bi znašalo kakih 36.40%, torej kakor konec vojne 1917/18, in sicer to pot že po nekaj mesecih. Kajti zbrane rezerve bi zadostovale največ za 2½ do 3 mesece. Ta cenitev pa se mora šteti glede na pripojitev Avstrije in Češke še za ugodno, kajti obe ozemlji zvišujeta potrebo.

Leta 1915 je na primer proizvajala Nemčija 28.608 milijonov ton železne rude, zdaj samo še 7.510 — brez proizvodnje novo pridobljenih ozemelj, ki se pa obilno izravna z večjo materialno porabo zaradi potrebnih novih investicij v teh deželah. Presežek se bo zato pokazal šele čez dalj časa.

Zelo poučne so zlasti številke glede porabe gonilnih snovi. Bencina, gonilnega plina in olja, kurilnega in mažnega olja je rabila Nemčija leta 1957 5.150.000 ton. Lastna zelo draga in popolnoma nesplačljiva proizvodnja je znašala istega leta 1.850.000 ton. Uvažati je treba 64% te potrebe v miru. V vojni bi narasla potreba za 250 do 300%. Nemčija bi torej imela v vojni ob vseh zalogah komaj za kaj dlje kakor za tri mesece gonilnih snovi. Ugovor, da bi osvojeni romunski petroleji mogli pomagati, ne more veljati, ker bi bilo treba vsaj tri četrt leta znova vrtati, kajti nobene industrije ni laže razdejati kakor petrolejske. Sicer bi pa tudi najvišja romunska letna proizvodnja mogla kriti komaj štiri mesece vojne potrebe.

Nemške državne železnice so imele leta 1926

nad 26.700 lokomotiv. To število je padlo l. 1957 na 21.500. Medtem ko je bilo l. 1955 v rezervi še 2400 lokomotiv, jih je bilo l. 1958 samo še 400. Minimalna rezerva je bila zasežena do 20%.

Temu nasproti pa je narasel promet od 574 milijonov prevoznih kilometrov v letu 1926 na 912 milijonov l. 1958. Vsaka lokomotiva je morala torej lani skoraj še enkrat toliko voziti kakor l. 1926. Zato se je ves železniški material poslabšal po mnenju izvedencev za 50%.

Kar se tiče človeškega materiala, je velikega pomena vrzel od 1919 do 1951/55, ko ni bilo prisilnega novačenja. To pomeni, da letniki 1900/01 do 1914 nimajo zadostne vojaške izurjenosti.

Še neugodnejše bi bile številke glede niklja, bakra, aluminija, gumija. Današnja Nemčija ima samo del bogastva in kredita viljemovske. Vsekako bi že po 90 dneh vojne začelo gotovo vsega zmanjkovati.

Italija ne bi mogla v teh stvareh nič spremeniti. Tudi z vojniki ne bi mogla pomagati. Iz mornariško vojaških razlogov je treba imeti Italijo za bistveno osamljeno. Kolonije bi ji ne mogle pomagati, ker bi bile same ogrožene.

Kar se tiče letal, uči vojna 1914/18, da mora doseči proizvodnja 600—650% bojujočih se letal. Pri današnji spolnjeni obrambi je treba računati s 1000% produkcijo bojujočih se strojev. Pri 5000 bojujočih se letalih bi morala doseči proizvodnja torej 50.000 strojev, da ostane stalež isti. Te številke Nemčija ne bi mogla doseči, zahodne sile pa bi jo s pomočjo Amerike mogle.

Švicarski tednik končuje svoja izvajanja z ugotovitvijo, da bi se seveda vse to razmerje še povečalo v neprilogi, če bi se ji postavile nasproti tudi druge države, kakor Poljska, Rusija in druge.

Našim prijateljem!

Naš tednik »Slovenijo« je treba razširiti kar največ mogoče. Prepričani smo, da to žele ne le naši dosedanji naročniki, ampak vsi prepričani Slovenci. Zato prosimo vse naše naročnike in prijatelje, da naj nam pridobivajo novih naročnikov. To zato, da list stvarno podpro in pa da se slovenska misel čimbolj razširi. Našemu tedniku je treba že zaradi kritja stroškov, ki so veliki, novih plačujočih naročnikov, da ne omagamo.

Uprava tednika »Slovenija«

Opazovalec

Slike in kiparska dela s prizori iz slovenske zgodovine

V ljubljanskem umetnostnem paviljonu je bilo zadnje dni razstavljenih nekaj slikarskih in kiparskih del, ki so jih naredili slovenski slikarji in kiparji, ker je ljubljanska banska uprava dne 28. malega travna lanskega leta pod IV št. 8600/1

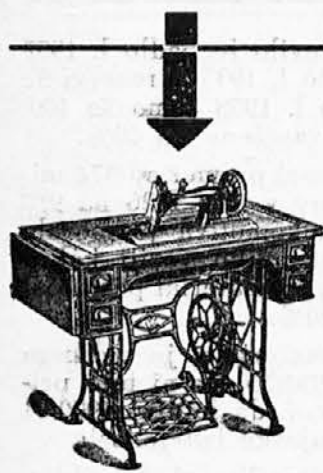
razpisala nagrado 20.000 dinarjev za slike, kipe in risbe s prizori iz slovenske zgodovine. Štela so le dela, ki so nastala med 1. malim travnom 1958 in 31. sušcem 1959, oziroma dela, ki pred tem časom še niso bila razstavljena ali pa reproducirana. Pretekli mesec pa so bili razstavljeni v ljubljanskem umetnostnem paviljonu osnutki za slike iz zgodovine Slovencev, s katerimi namerava okrasiti ljubljanska banska uprava dvo-

Fr. S. Vilhar (1852—1924)

Njegov prvi učitelj za petje in glasbo mu je bil oče Miroslav Vilhar, znani slovenski pesnik in skladatelj, ki se je učil glasbe pri Kašparju Mašku. Bil je vsestransko naobražen mož, ki je dovršil vseučilišče v Gradcu. Nekaj časa je bil urednik lista »Naprej« (1865), kar ga je spravilo na slavno znani ljubljanski žabjak. Izdal je obilico pesmi in klavirskih skladb, leta 1850. pa prvo slovensko opereto »Jamsko Ivanko«, izvirno domorodno igro s pesmimi v treh dejanjih, posvečeno Slovenskemu društvu v Ljubljani.

Strokovno se je Vilhar Fr. izobraževal na znameniti orglarski šoli v Pragi. Njegova pedagogija sta bila Fr. Blažek in skladatelj F. Z. Skuhersky. Po končanih študijah si je moral iskati zaslužka na Hrvaškem, služboval je v raznih krajih kot orglavec, kapelnik in glasbeni učitelj. Izdal je tri zvezke kompozicij Djulabije (klavirske fantazije in parafraze, samospeve s klavirjem, »Slovo«, moški zbor z baritonskim samospévom in spremljavo klavirja, moške in mešane zборе na slovenske in hrvaške tekste). Zložil je operi »Smiljano« in »Lopudsko sirotico«. Po svojem značilnem slogu se nagiba predvsem k idealizaciji hrvaškega folklorja in stilizaciji narodnih plesov. Hrvatom je ustvaril s svojimi deli svojevrstno glasbo. Znani pa so še posebej njegovi samospévi s klavirjem na Prešernove tekste: »Mornar«, »Nezakonska mati«, »Kam«, »Ukazi«. Po svoji široki melodični črti, lastnorodni motiviki in precizni glasbeni fakturi je opozoril na svoja dela vse tedanji slovenski svet. Poleg I. Zajca ga smemo šteti med najplodovitejše in najvrednejše južnoslovenske skladatelje. (Dalje prihodnjič.)

Nedvėd nastopa kot močan glasbenik z dovršenim študijem na praškem konservatoriju, izvrsten pevec je in pevovodja in še posebej odličan pedagog. Bil je 26 let ravnatelj ljubljanske Filharmonične družbe, le-ta je pod njegovim vodstvom dosegla svoj umejniški vrhunec. Je soustanovitelj ljubljanske čitalnice, njen moški zbor je vodil dve leti brezplačno. Po smrti Kamila Maška je bil 1860 imenovan za glasbenega učitelja na ljubljanskem učiteljski, kjer je vzgojil v 30 letih dolgo vrsto dobrih glasbenikov, ki so po njegovih izvrstnih intencijah vzgajali naš narod do najnovejše dobe (operni pevec F. Pogačnik-Navar, A. Dekleva, J. Pavčič, T. Gorjup, J. Pianeki, znameniti tenor A. Razinger, A. Sachs, F. Juvanec, L. Potrebni, J. Zirovnik, F. Marolt st., A. Štamcar in vrsta drugih.) Vse svoje glasbeno nadarjene učence — bodoče učitelje — je Nedvėd neprestano opominjal k sistematičnemu zapisovanju naših narodnih pesmi; prav tej pobudi se imamo v prvi vrsti zahvaliti, da so ti učitelji zapisali veliko večino narodnih napevov, ki jih hrani Zbirka slovenskih narodnih pesmi z napevi. Posebno pomembni za tedanji šolski pouk sta njegovi zbirki »Slavček« in »Vaje v petju«. Njegove skladbe spadajo do početka Novih akordov med najboljše proizvode naše glasbene literature. Omenimo le mešan zbor »Nazaj v planinski raj« ali moški zbor »Popotnikovo pesem«, poleg obilice latinskih in slovenskih maš, ofertorijev in »Albuma« z 12 samospévi. Zgodovina slovenske glasbe od 1856—1896 je z Nedvėdovim širokim in globokim delom ozko zvezana. Kakor veliki Foerster zasluži tudi Nedvėd viden spomenik pred ljubljansko Glasbeno Matico, katere častni ud je od 1880.

Najboljše šivalne stroje

ADLER

za dom in obrt ter posamezne dele ter kolesa kupite pri

PETELIN
LJUBLJANA

za vodo, blizu Prešernov. spomenika

Večletno jamstvo! — Pouk v umetnem vezenju brezplačen

rano v banski palači. O ti razstavi oziroma teh osnutkih smo poročali v »Sloveniji« 17. sušca t. l., in kar smo pri tej priložnosti povedali, velja v načelu tudi za razstavo slikarskih in kiparskih del s prizori iz slovenske zgodovine, ki je bila končana v sredo 26. malega travna, le da bi bile potrebne za to razstavo precej ostrejša besede. Iz zneska 20.000 dinarjev je bilo podeljenih 11 nagrad, koliko pa so znašale posamezne nagrade, pa ni bilo na razstavi nikjer razvidno. Da morajo »historične« slike in »historična« kiparska dela podajati zgodbo samo oprijemljivo in da mora biti v »historičnih« umetninah tudi pripovedna moč, če naj se sploh delo tako imenuje, je gotovo. Če teh dveh sestavin ni, ne more biti besede o »historičnem« slikarstvu ali kiparstvu. Ne zadostujejo barvne, kompozicijske ali risarske kakovosti in ne znanje za modeliranje. To bi moralo razsodišče, ki je o razstavljenih delih razsojalo, upoštevati, ali bi pa moralo, preden izreče sodbo, odstopiti. Prvo nagrado je dobil relief »Kmečki upor«, ki ga je izdelal Karel Putrich. Nočemo govoriti o kiparski vrednosti tega dela, ki je v izrazu močno trdo in brez gibanja, pripomniti je pa treba, da, če ne bi bilo napisa, bi nihče ne mogel spoznati, da gre za upor slovenskih kmetov, marveč bi bil to lahko tudi nekakšen postranski dogodek iz Bog ve kakšne zgodbe. Slednje velja tudi za sliko Nik. Omerze »Slovenci prihajajo v Alpe (planin sploh ni na platnu, gručice oseb ne delajo vtiska, da bi se kaj nenavadnega zgodilo in ne, da so to Slovenci, ki prihajajo v sedanje kraje). Prav tisto velja tudi za kip »Turški napadi« Alojzija Kogovška, ki je prejel tudi drugo nagrado, kar pove hudo malo. Videli smo že boljše Putrichove in Kogovškove stvari. O sliki »Najemniki (za »Söldner« je bolj pripraven izraz »najetniki«, če ne »plačanci«, ker vsaj ni dvoumen) pobijajo uporne slovenske kmete« ni da bi govorili, dobila je pa III. nagrado, prav tako ne more biti govora o sliki »Misijonsko delovanje sv. Cirila in Metoda«, dobila je pa IV. nagrado. Čudno je, da sta dobila Tone Kralj za »Prve slovenske pisatelje«, ki je slikarsko močna stvar in ima v obrazih močne poteze ter vsaj zgodovinsko občutje, če že ne dejanja, in pa Iv. Vavpotič za sliko »Ulrik II. in nevesta Branković v Celju«, ki podaja resničen in pravi zgodovinski prizor, samo četrti nagradi. Kralj za Gubčevo glavo pa sploh nobene nagrade. Ne rečemo, da so takih uspehov krivi le naši mlajši oblikujoči umetniki. Krive so razmere, posebno pa tisti, ki vedre in oblače v naši umetnosti in ki imajo odločujočo besedo v umetnostnih stvarih pri nas. Ti bi morali dajati smernice in kazati mladini pravo pot. Gotovo pa nam zagrebška in belgrajska »Umetnostna akademija« ne bosta vzgojili umetnostnega naraščanja, ki bi mogel ustvarjati resnično umetnost, ki bi bila povrh še res slovenska. Veliko je kriva tudi umetnostna kritika v naših dnevnikih, ki cepi besede in išče stvari, ki jih nikjer ni. Na odločujoča mesta v slovenski oblikujoči umetnosti bo treba postaviti druge ljudi!

A. B.

Selitev industrije iz Slovenije

O tem vprašanju piše »Trgovski list«:

Vsa važnost se polaga le na to, kako bi se utrdila domača moč posameznih političnih skupin in zato so osebna imenovanja še nadalje v ospredju vsega njihovega zanimanja. V resnici pa so vsa ta osebna vprašanja za gospodarsko silo dežele čisto postranskega pomena in gospodarski položaj Slovenije se zaradi teh imenovanj ne spremeni niti za piko.

Vse drugačne važnosti pa je za vse naše gospodarstvo, če preneha ta ali ona tovarna obratovati v Sloveniji. Samo ena tovarna preneha obratovati in nekaj sto ljudi je brez zaslužka. Če le ena tovarna s 500 delavci preneha obratovati, pomeni to pri najmanjši povprečni meži delavca izgubo skoraj pol milijona dinarjev na mesec na zaslužku. V enem letu torej izgubo 6 milijonov dinarjev. Od teh 6 milijonov din ni živelo le 500 delavskih rodbin, temveč so imeli svojo

dobiček tudi kmetovalci, obrtniki, trgovci in industrialci, a tudi naše samouprave, kajti tovarna v obratu je dober davkoplačevalec, če pa je ni več, je tudi tega davkoplačevalca konec.

Zato vendar ne gre, da se vprašanje bega industrije iz Slovenije tako neoprostljivo maloti in če naši odgovorni javni delavci delajo, kakor da se jih to vprašanje sploh ne tiče. Kaj pa se jih tiče, če je zanje irelevantno, kadar pride 500 ljudi ob zaslužek? Saj politično delo ni navsezadnje le v tem, kaj kdo misli o tem ali onem dnevnem javnem vprašanju, temveč tudi v tem, kako ljudje živijo, če imajo mogočnost, da z delom preživljajo sebe in svoje.

Moške besede

Glede na sedanjo politično napetost je napisal I. B. Rusch za švicarski dnevnik »National-Zeitung« tele moške besede:

Pričakujmo z resno pripravljenostjo in vso odločnostjo valečo se usodo, ustavimo se ji z vsemi razpoložljivimi sredstvi in ne odlagajmo puške, da bi se oprijemali travnih bilk!

Pripravljenost na najhujše krepi zrele in značajne ljudi in narode. Toda tisto brezdelno upanje na popust napetosti zgolj zaradi »interpelacij« in »gibov« diplomacije, tista lahkomišljena vera, da so zaradi takih sredstev nevarnosti spet kedaj šle mimo, to učinkuje psihološko škodljivo. Ono jemlje moč. Tudi če bi bilo mogoče, izogniti se najhujšemu, vojni sami, po nekem čudežu božjega usmiljenja in prav gotovo ne več samo s sredstvi človeške presodnosti, moramo vendar še računati na dolgo vojno pripravljenost in uravnati vse našo narodno in državno gospodarstvo, vso notranjo in zunanjo politiko na te nenormalne časovne okolnosti. Ne samo duhovno in vojaško, ampak tudi gospodarsko in politično moramo biti tako pripravljeni, da nas nobeni dogodki ne vržejo in razdražijo; kajti dinamika računa zmeraj s slabimi živci napadenega, z omotičnostjo v prvem trenutku, da bi med nezavestjo napadenega zvezala. S tem pa je zgubljen.

Mali zapiski

Razstava slovenskega slikarja v Zagrebu

Slovenski planinski slikar Edo Deržaj je odprl 25. t. m. razstavo svojih slik v Zagrebu. »Jutarnji list« pozdravlja to razstavo kot nekaj popolnoma novega za Zagrebčane in kot eno izmed najzanimivejših v sezoni. Pravi, da dajejo Deržajeve slike tisti čar, intimnost in veličino planinskega sveta, ki ga poznajo samo planinci. Zato opozarja nanjo vse prijatelje umetnosti, a zlasti še planince.

Naš davčni sestav

»Trgovski list« poroča iz nekega govora v skupščini:

Neka firma, katere lastnik je bil prišlek v Skoplje, je imela zelo velik promet ter je na podlagi kontingentiranja plačala okoli 250.000 din davka. To ji tudi ni bilo težko. Našel pa se je neki brat Srbin, odvetnik, ki je šel k temu trgovcu in mu dejal: »Kaj plačuješ 250.000 dinarjev? Zakaj ne spremeniš svoje trgovine v delniško družbo, pa boš plačal mnogo nižji davek?« Ta človek ga je poslušal in prihodnje leto je plačala firma nič več ko samo 2000 din davka. Od 250.000 din je zlezla na 2000 din.

Nov fond

Poročali smo že o ustanovitvi zavoda za preiskunjo in nadzorstvo kmetijskega orodja. V ta namen je že tudi osnovan pri Privilegirani agrarni banki nov fond. Fond se bo upravljal seveda centralistično.

Logika

»Neues Wiener Tagblatt«, sedaj vistsmerjeni dunajski dnevnik, se dne 19. t. m. jezi nad Amerikanci, ki da so začeli napadati Nemčijo z gro-

zotnimi izmišljavami. Kot primer navaja »Christian Science Monitor«, razširjen obzornik versko-znanstvenega značaja, ki da se ne plaši, spet predlagati lakotno blokado Nemčije in ki ima zato kot svoje stalno geslo: Nobenega uvoza iz napadalnih držav.

Iz Češke

Voditelj nemških napadalnih oddelkov May je govoril v Brnu in dejal med drugim, da morajo biti Čehi Hitlerju hvaležni, ker jih je osvobodil iz klešč svetovnega judovstva.

Pomen Rooseveltovega posredovanja

Glede na Rooseveltovo poslanico in njene nasledke piše švicarski dnevnik »National-Zeitung«:

Nobene besede ne more biti o tem, da bi se odpovedal Berlin katerim koli načrtom na Vzhodu in Italiji v Sredozemlju; po posredovanju »outsiderja« Roosevelta je nastopila samo nepredvidena zamuda, ki jo bodo skušali najprej narediti neškodljivo z navidezno popustljivostjo. Chamberlainova oseba je tu spet tiho upanje Berlina, ki še ni nikoli varalo.

Pravlјice

»Slovenski narod« od 26. t. m. pripoveduje o predavanju, ki ga je imel dr. Rudolf Bičanič v Ljubljani, pa pravi, da je predavatelja povabil v Ljubljano »Slovenski klub«, ki izdaja tednik »Slovenijo«.

Na to naj samo ugotovimo, da prvič »Slovenije« ne izdaja »Slovenski klub«, da nam drugič ni nič znanega o kakšnem povabilu dr. Bičaniča v Ljubljano in da tretjič za to predavanje sploh nismo vedeli, ker nismo bili obveščeni o njem.

Javno predavanje.

Slavistični klub na univerzi v Ljubljani vabi kulturno občinstvo na javno predavanje dr. Ferda Kozaka

O slovenski kulturi.

Predavanje bo v ponedeljek 1. maja ob 20. uri v Hubadovi dvorani v poslopju Glasbene Matice ob Vegovi ulici. Vstop prost.

Vabilo

Naročnike, ki tega še niso storili, prosimo, da nam čim prej nakažejo naročnino. Kdor bi ne imel položnice, jo dobi na vsaki pošti. Nanjo naj napiše na za to določenih mestih številko našega poštnega čekovnega računa — 16.176 — in naslov: Uprava tednika »Slovenija«, Ljubljana. Kdor položnico že ima, pa je ne rabi, naj jo shrani, ali še bolje: pridobi naj listu novega naročnika. Denar se lahko nakaže tudi s poštno nakaznico. Ustrezno nam je tudi z naslovi oseb, o katerih je pričakovati, da se bodo naročile, če jim pošljemo list na ogled. Kdor ne misli postati naročnik, naj list vrne z opazko: Ne sprejemem. Opozarjajte svoje prijatelje in znance na »Slovenijo«!

Urednik in izdajatelj: Vitko K. Musek, Ljubljana.

NOVA ZALOŽBA V LJUBLJANI R. Z. Z O. Z. KONGRESNI TRG

Priporoča

Ivana Cankarja zbrane spise

20 zvezkov z uvodi in opombami iz Cankarja

Ti spisi niso samo naš najboljše narodni tekst, ampak so najpogumnejša izpoved slovenskega duha.

Iz lastne založbe se še posebej priporočajo: F. S. Finžgarjevi zbrani spisi (8 zvezkov); Fr. Stelè, Oris zgodovine umetnosti pri Slovencih; Stanko Vurnik, Uvod v glasbo; Jak. Kelemina, Literarna veda.

Poseben oddelek za pisarniške potrebščine